

Архів з бідоку.
Чортківського - Беретанська округа ОУН

ПАПКА

для 237

паперів

Замес іповідання очевидця
"Українська Лемківщина в
демократичній Польщі"

Приєднано звернення повстанців
"Друже У. (на маршесі останніх
подій на Лемківщині)" від 12 червня
1946р.

Машикописні копії

20 р.

Крайні дати: [після Березки 1945р.]
12 червня 1946р.

Кількість документів: 2
Кількість аркушів: 2
Зберіати: постійно

Три км. від міста Динова на південь лежить село Павлокома. Належить воно до повіту Березів. Село полове над історичним Сяном, у степ зеленіх карпатських верхів. Сам відділяє Лемківщину від українських земель, але лемків ніколи не сприймають в Ілестреміжні бути в одній нерозривній лінії зі всіма українцями.

Таких сіл, як Павлокома на Лемківщині дуже багато. Розкинені по закутках Карпат притулюються до силосної гір, ховаючись в їх зелені від загарбницької руки кровожадних більшовицьких жижаків та їх польських прихвостнів.

Не минула лиха доля мешканців Павлокоми, свідомого українського села на західній околиці Лемківщини. Ірада, що в його околицях багато польських місцевостей, які одна за іншою віддають польській не зроблять. ІІ польські боївки, які на згарині і руїнах хочуть закріпити претенсії до володіння над Лемківщиною.

Зараз це було село Павлокома, тільки кільканайдять польських господарів. Решти Павлокоми немає, бо її знищила до тла польська боївка, переїмували в польська на Сацлавку.

Кілька днів перед знищенням село "відвідали" його більшовики, які шукали за мущинами. Не знайшовши нікого певно повідомля поляків, що можна

сміло нападати, бо бандерівців в селі немає. Слідуючого березневого дня в село приїхала польська поліція з Динова і арештували одного з свідомих селян Федока Осипа, літ 42. Його немає в живих - того самого дня його по звірськи замордували. Нестрігучи ороу боївка почала що ночі довідатись обстрілюючи при тому світлоюми кулями. У Павлокомі було лише п'ять крісів. Відбити ворога не було чим, хоч охочих було чимало, бо ніхто з молодих лемків в Ча не пішов.

Особисті 5-тих крісами подальше коридорі в гори за Сяном в сторону Явірника Руського шукати підмоги. Дні 3.11.1945 р організовані польськими капітаном боївки з біло-червоними бласками на руках в'їхали в село. В селі були тільки безборонні старці, жінки і діти, які неховалися. Решти-шені жижакі кинулись на безборонних людей. Парох Павлокоми о. Лемцько почав кликати людей, щоб всі ховались до церкви, куди і сам побіг, а ввечері ввечері в ризи почав молебні. Люди ушли у церкву і наповнили її.

Церква в Павлокомі мурована, збудована в українським стилі, пишавсь красою на цілій лемківській Карпаті. Біля неї могила Героїв, на ній березовий хрест з терновим вінцем.

Боївкарі кинулись в церкву і тут почали масакрувати безборонних людей. Тут біля вітара згинув в ляцької руки і о. Лемцько змасакування під час благославлення народу Найсвятішими Тайнами. Святотатецька польська рука незавагалась поповнити морд священника в Найсвятішими Тайнами в руках перед престолом. По певному часі до церкви покр дась кровю замученик.

Ніспя кривавої "погулянки" в церкві кинулись боївкарі в село, стріляючи поляки вогнем, на які спанування переоборонене добре. Жінки і діти, що залишилися ще живими, зібрали в одне місце, стягали чоботи та роздягали до нага і так гнали аж до Явірника Руського, хоч на дворі був мороз.

З цієї "Вартолемівської Ночі" врятувалось тільки декількох, які нічого повтікали на сусідні села. Тарок з їх звернулось до начальника українського комітету за поміччю, на цей був їх в ніч. Не допомогло і телефо-нічне звернення до польського старости в Рябеві, який наробив великого шуму, заперечив в цьому. Поляки, що опинились в околиці Динова - всі шовіністи, які щоб знищити фізично лемківців працюють з більшовиками. Крім Павлокоми вчинили вони масакри в Рябеві в Динові, Лубні, Глідні та в інших селах.

Тиждень пізніше, після звістки, скочили на Днів, знищено там польську поліцію, зруйновано до тла Днів. Знищено також польське село Гарту,

На маргінесі останніх подій на Лемківщині.

В цілій Лемківщині в м. травні, даліше проходила виселенча акція. На більшу увагу звернуло в тому часі польське червоне військо на повіти Сянїк і Лісько. В ці терени стягнув ворог поважні сили В.П./Войска Польського/, які начислюють до 3-ох дивізій. Мимо всього населення даліше держалось добре й не хотіло виїзжати. Доперва сильні репресії змусили слабку частину населення залишити свої села і виїхати до УССР.

Само населення хоч неспідове, однак в боротьбі з виселенням показало себе знаменито. Всі села сидять в лісах, ховали свій дорібок і ніхто не думав про добровільний виїзд. Підміські села укривалися по лісах чи суцідних селах майже цілий рік і вірять в успіх боротьби. Дійсно треба подивляти нашого лемка, який мимо свого прив'язання до хати, покинув її на довгий час і не жаліє за нею як вона горить, а твердо держиться своєї землі і цілий час вірить в наші ключі та оборону.

Поважна частина населення не видержала цих репресій головно ті, які мають багато дітей - не хотіли вже довше мучитися по лісах та виїхали на схід. Але і ті переконалися на станціях, що зле зробили, коли поляки ВП, цивілі почали відривати від них худобу і майно. Вони доперва тоді пожаліли свого кроку, згадували наші поради та вже було пізно.

Виселенчі комісії цілий час говорили, що виселення "добровільне". Ця "добровільність" виглядала так: нападали на села ВП, виганяли населення зом та відставляли його до станцій. Тут говорили їм "добровільно" писатись на виїзд. Хто не хотів, той вже сидів на станції, бо ВП не випустило його звідси. Ті, що не хотіли писатись сиділи доти поки стало їм зм харчів. Побачивши перед собою мареву голоду, мусили рятувати себе і писатись на виїзд до УССР.

Всі підбескидські села в часі виселенчої акції були втекли до Чехо-Словаччини. Чеське військо, яке в тому часі обсадило кордон само кидало населення повірило цим ключам і мимо нашої перестороги і заборони ночами перекрадалось масово на другу сторону. Там сиділи собі спокійно по селах і не боялось облав ВП. Та нажалі їхня радість довго не тривала, бо чехи половили всіх наших селян, описали і передали в руки ВП, яке загнало їх до вагонів. На Словаччину втікло було до 5 тисяч родин з таких сіл: Вислак, Долишний і Горішний, Яселка, Рудава, Чистогорб, Карликів, Прибисів, Помонка, Подошиці, Лупнів, Довжниця, Вальниця.

Частина населення втекла в часі переходу й криється по сьогодні в своїх околицях. Така постава чеського війська до нашого населення зломилла інші гірські села, які переставали вже критися, а застрашені терором ВП виїзджали на схід.

Виселення в Сянїцькому повіті тривало до 1. IV. 46 р. з цієї акції вдалося вже стягнути деякі дані, які вказують, що мимо всього залишилось ще до 30% населення. Якщо поновлять виселення, то сподіюся, що виїде і решта, бо відчувається вже загальне перемучення населення, яке цілими місяцями скитається по лісах з маленькими дітьми, а за ним гонить ВП, забирає все, що попаде під руки, а що найважніше відчувається поважний брак харчів, що може на даліше заломитися селянство Лемківщини.

В Ліському повіті, який врізується глибоким клином в ССРСР, виселення шаліє даліше. В самому куті трикутника оперує зараз до 5 тис. помішаного поважно з більшовиками. Населення звідси викидає ВП прямо через Сян на яких вже жде більшовицьке військо і перевозить даліше. Через це майже всі села опинились зараз по противній стороні кордону. Веручи під увагу цілість населення Ліськового повіту, то його остало ще до 40%. Виселення тут триває даліше. Говорять поляки, що акція має тривати до 15. 6. 46. Це саме зізнають переселенчі комісії.

Із сторони орг. сітки та відділів УПА цілий час велася противиселенча боротьба. Всі мости, телефонічні лінії були позривані. Іх однак ВП скоро відбудовувало. Крім того відділи переводили цілий час бойові акції на

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 2/30/1 аркушів;

у тому числі літерні номери _____;

пропущені номери _____

+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

Спеціаліст

Посада

20 червня 2018 року

(підпис)

І. Тардамана

(ініціали (ініціал імені), прізвище)